

מגדל אור

עמותת יעדים לצפון

עיוורון ולקויות ראייה

הנגשת שירותי שיקום ואימון תעסוקתי

פריסה ארצית

60 שנות פעילות סל שירותים רחב

**מרכז רב-שירותי, הפועל לקידום של
אנשים עם לקויות ראייה או עיוורון
המרכז מהווה חלק מפעילותה של עמותת
יעדים לצפון מיסודה של קרן רש"י. השירותים
מיועדים לכלל האנשים עם תעודת עיוור וכן
לאנשים ללא תעודת עיוור ולאנשים שמעורבים
בחייהם.**

**מעל ל-5000 איש ואישה בכל הגילים ומכל רחבי הארץ וכ-2000 אנשי מקצוע צורכים מדי
שנה רצף שירותים ייחודי, הניתן תוך עבודה פרטנית עם האדם ועם הקהילה בה הוא חי.**

חזון

לאפשר לכל אדם עם עיוורון או לקות ראייה
לממש את מלוא הפוטנציאל הגלום בו כאדם.

מענים

שימוש אפקטיבי בטכנולוגיה מסייעת

חממת הנגשה, מרכזי הדרכה
טכנולוגית, מוקד תמיכה
טכנולוגי, יחידת הנגשה דיגיטלית

שילוב בתעסוקה

שירותי אבחון תעסוקתי, הכשרות והשמה בשוק
הפתוח, תוכנית לווּי לשילוב בצה"ל, תוכנית
מנטורים, תוכנית מתנדבים מקריאים, מאגר
השאלה למעסיקים, מפעל מוגן

קידום התפקוד העצמאי

שירותי הדרכה שיקומית/ מכונים לשיקום
ראייה ירודה/ דירות מכינה לחיים עצמאיים

תחום רגשי

תחום חברתי

בית תרבות לעיוור באר שבע | תגי"ל | קבוצת
מטיילי מגדל אור | קבוצת רכיבה על אופני
טנדם | תכנית חברתית מקוונת - הרצאות
ופעילויות שונות לילדים ומבוגרים

הפצת ידע

מרכז הכשרות
למעגלים תומכים,
מרכז ידע מקוון

הכרת האוכלוסייה

קריטריונים לזכאות לקבלת תעודת עיוור

עיוורון מוחלט

חדות ראייה

שאינה עולה על 3/60, עם תיקון אופטי בעין הטובה

שדה ראייה

שאינו עולה על 20 מעלות, עם תיקון אופטי בעין הטובה

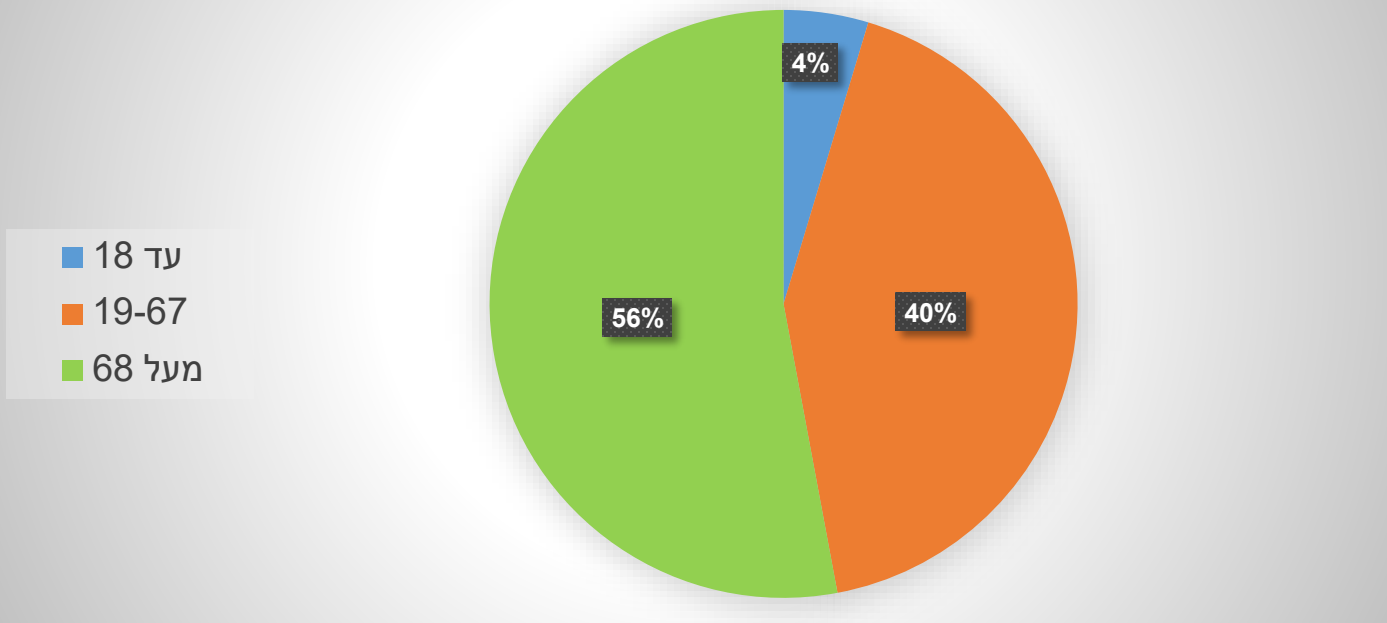
תעודת עיוור מקנה - שירותי שיקום, הטבות ופטורים שונים הניתנים ע"י רשויות, ארגונים ומשרדי ממשלה כולל סבסוד עזרים

נתונים סטטיסטיים בארץ

מחזיקי תעודת עיוור (נכון לינואר 2021)

23052 נושאי תעודת עיוור

- כ-10% מתוכם אנשים עם עיוורון מוחלט
- כ-1600 איש מתווספים כל שנה
- כ-75,000 איש בארץ עם לקויות ראייה ללא תעודת עיוור

קריאה עם לקות בחדות הראייה

שלום סטודנטים ועובדים יקרים

אני מודים ומסודים על שהצטרפתם לקהילה 'מבול אור'.

במסגרת התכניתה הקצרה והיחידה שלכם בעלי לקות הראייה וההיקשות.

לאחר סגירת השאלה במערכת החדשה. נשמח לעמוד לרשותכם בכל שאלה.

שיקרה במהלכם!

קריאה עם שדה ראייה מצומצם

מתנדבים
על שהצטרפתם
צרה תחשפו לעולם
תכם החשובה. נ

קריאה עם סקטומה במרכז הראייה

שלוח קדימים יקרים

אנו מודים ושמחים להחליף את ההיגיון של "מגדל אור".

במהלך ההכשרה נלמד לקות הראייה והעיוורון.

לאחר מכן תשתלבו בפעילות ולעמוד לרשותכם בכל שאלה.

קריאה ללא מוגבלות בראייה

שלום מתנדבים ועובדים יקרים

אנו מודים ושמחים על שהצטרפתם לקהילת "מגדל אור".

במהלך ההכשרה הקצרה תחשפו לעולם האנשים עם לקות ראייה ועיוורון.

לאחר מכן תשתלבו בפעילותכם החשובה. נשמח לעמוד לרשותכם בכל שאלה.

שיהיה בהצלחה!

מחלות שכיחות – השפעות על התפקוד

מחממים תנור לחוץ
החלבונים במערכי
שמלי ומוסיפים או
ף לקבלת קצף יציב
, להזהר לא לשבו
ים תבנית, בזהירו
ז אליה את המילוי
זנור שחומם מ

ים ה
לבונים
וסיפים
קבלת קצף
להזהר לא
ום תבנית, בזהירו
הבלי
שחומם מ

ומוסיפים
קבלת קצף יציב
זהר לא לשבו
תבנית, בזהירו
ז אליה את המילוי
זנור שחומם מ

מחממים תנור לחוץ
החלבונים במערכי
שמלי ומוסיפים או
ף לקבלת קצף יציב
, להזהר לא לשבו
ים תבנית, בזהירו
ז אליה את המילוי
זנור שחומם מ

מאפייני האוכלוסייה

מוחלט

**במהלך
החיים**

מולד

לקות ראייה

**במהלך
החיים**

מולד

בבת אחת או בתהליך הדרגתי

הבחנה בין אדם עם עיוורון מוחלט לאדם עם שרידי ראייה

אדם עם שרידי ראייה	אדם עם עיוורון מוחלט	קריטריון
<p>לעיתים יכול לתפקד בעזרת הראייה . לעיתים מתפקד בעזרת ראייה + טכניקות יעודיות + שימוש בטכנולוגיה מסייעת.</p> <p>לעיתים אין שרידי ראייה תפקודיים.</p>	<p>נזקק לתפקוד בטכניקות ייעודיות ושימוש בחושים אחרים.</p>	<p>תפקוד</p>
<p>מצב לא בהיר לעתים לעצמו ולסובבים. מתעתע.</p>	<p>מצב בהיר לעצמו ולסובבים</p>	<p>בהירות</p>
<p>פחד מהידרדרות הראייה- חוסר וודאות, לעיתים הסתרת המגבלה תוך סיכון עצמי .</p> <p>זהה</p>	<p>אין חשש מהידרדרות הראייה. לעיתים הסתרת המגבלה ע"י הסתגרות.</p> <p>סוגיות של: תחושת מסוגלות וערך עצמי. תלות מול עצמאות. לעיתים חוסר קבלת המגבלה.</p>	<p>היבטים רגשיים:</p>
<p>זהה</p>	<p>שינוי במערכת המשפחתית: תפקידים, הגנת יתר וחסות, צפות סוגיות לא פתורות, שינוי בארגון הבית.</p>	<p>מערכת משפחתית</p>

הבחנה בין עיורון מולד להתעוורת במהלך החיים

התעוורת	עיורון מלידה	קריטריון
ישנם	העדר למידה מחיקוי ראייה כחוש מתכלל	מושגים
ללמד להפיק מידע	ללמד בינקות-בסיס להתפתחות תקינה לתקשורת, לתפקודי יום יום,	שימוש בחושים
תהליך רגשי של אובדן-אבל	אין קנ"מ להשוואה. לעיתים משבר בגיל ההתבגרות	היבטים רגשיים-קבלת המגבלה

השלכות מרכזיות של ירידה בראייה בגיל עבודה אצל אנשים עובדים

האתגר: שמירה על מקום העבודה ו/או התפקיד

חשש מפיטורין

- הסתרת המגבלה עד כדי סכנה
- חשש מאובדן ערך כמפרנס
- שינוי בדרכי ההגעה אל ומהעבודה- תחושת תלות בתחבורה ציבורית, בהסעות, הגבלה בתורנויות.

היפלטות ממקום העבודה

- שינוי בזהות מקצועית=זהות אישית
- צורך בהסבה ולמידת מיומנויות חדשות
- פגיעה בהכנסות
- אובדן ערך עצמי כמפרנס.
- שעות פנאי רבות
- אובדן תחושת מסוגלות וחוסר אימון ביכולת להשתלב בעבודה אחרת

השתלבות בתפקיד אחר ו/או התאמות בתפקיד

- צורך בהתאמות
- צורך בלמידת מיומנויות חדשות
- שינוי בסטטוס תפקיד ולעיתים תלות
- שינוי בזהות מקצועית=זהות אישית

השלכות של ירידה בראייה טרום כניסה לעבודה

- **האתגר:** כניסה לעולם עבודה והתגברות על חסמים של הסביבה (נגישות פיזית, נגישות מערכות, חוסר ידע של מעסיקים)
- בחירת תחום לימודים- סוגיות אופייניות לגיל של זהות מקצועית, לקיחה בחשבון של הלקות בראייה בשיקולים, חשש מאי הצלחה וכדו'
- הגדרה עצמית/דימוי עצמי, שינוי "בחלום" המקצועי = שינוי בזהות האישית.
- אבל ועיבוד האובדן.
- לימוד מיומנויות חדשות מותאמות.
- התאמת עמדת עבודה ושימוש בטכנולוגיה מסייעת.

השלכות מרכזיות של עיוורון מלידה טרום כניסה לעבודה

- **האתגר:** כניסה לעולם עבודה והתגברות על חסמים של הסביבה (נגישות פיזית, נגישות מערכות, חוסר ידע של מעסיקים)
- בחירת תחום לימודים- סוגיות אופייניות לגיל של זהות מקצועית, לקיחה בחשבון של הלקות בראייה בשיקולים, חשש מאי הצלחה וכדו'
- ניסיון תעסוקתי מצומצם (יחסי מרות, עמידה בזמנים, יעדים, תפוקות, קצב וכדו') לעיתים יש ללמוד.
- לעיתים העדר מושגים משמעותיים (תלוי למידה של מושגים) כמו שולחן עבודה, מקלדת, מושגים בהתאם לתחום.
- לעיתים התנסות מצומצמת בבחירות יומיומיות. בספרות: נמצא קשר בין ביצוע בחירות לסטטוס התעסוקה.
- הגדרה עצמית/דימוי עצמי- בספרות יש קשר בין הגדרה עצמית בילדות ובנערות לבין השתלבות בתעסוקה.

תכנית שיקום מותאמת בראייה הוליסטית לתחום רגשי ותפקודי

- עיבוד האובדן.
- רכישת מיומנויות תפקודיות חדשות לעבודה : תכנות קוליות, עמידה בזמנים, קצב עבודה, ריאיון עבודה וכדו'.
- רכישת מיומנויות ללמודים: הבעה בכתב, סינתזה של מידע, כתיבה אקדמית, הצגת נושא מול קהל, למידה למבחן, עברית (למי שעברית אינה שפת האם שלו), אנגלית תעסוקתית, חשיבה מתמטית
- רכישת מיומנויות תפקודיות לחיי יום יום עצמאיים: התמצאות וניידות במקום העבודה, היגיינה אישית, אכילה עצמאית וכו'
- מחשבים וטכנולוגיה מסייעת – התאמת עמדה ממוחשבת ושיפור מיומנויות עבודה מול מחשב (קצב עבודה, פתרון בעיות, שימוש בטכנולוגיה מסייעת).

סוגי עזרים לאנשים עם מגבלת ראייה

עזרים אופטיים ועזרים לא אופטיים

עזרים לתפקוד
יומיומי

עזרים לכתיבה
וקריאה

טכנולוגיית LOW וטכנולוגיית HIGH

עקרונות להנגשת טכנולוגיה לאנשים עם לקות בראייה

1. **קונטרסט צבעים - לאנשים עם שרידי ראייה.**
2. **שימוש בחושים מפצים:**
  - **מישוש**: קונטרסט תחושתית וחיווי בברייל
  - **שמיעה**: חיווי קולי
3. **הגדלה וקירוב התמונה**

טכנולוגיה מסייעת

קריאה עם ראייה ירודה

ניידות

עזרי מטבח

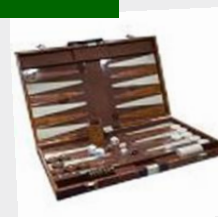
תקשורת

טיפול עצמי

פנאי

כדי להשיג תוצאות של תפקוד עצמאי יש
לפעול בראייה הוליסטית

תמיכה

על אמצעים ודברים

שימוש

עומד השימוש האפקטיבי

בטכנולוגיה מסוייעת
התאמה
ספציפית לאדם

טכנולוגיה

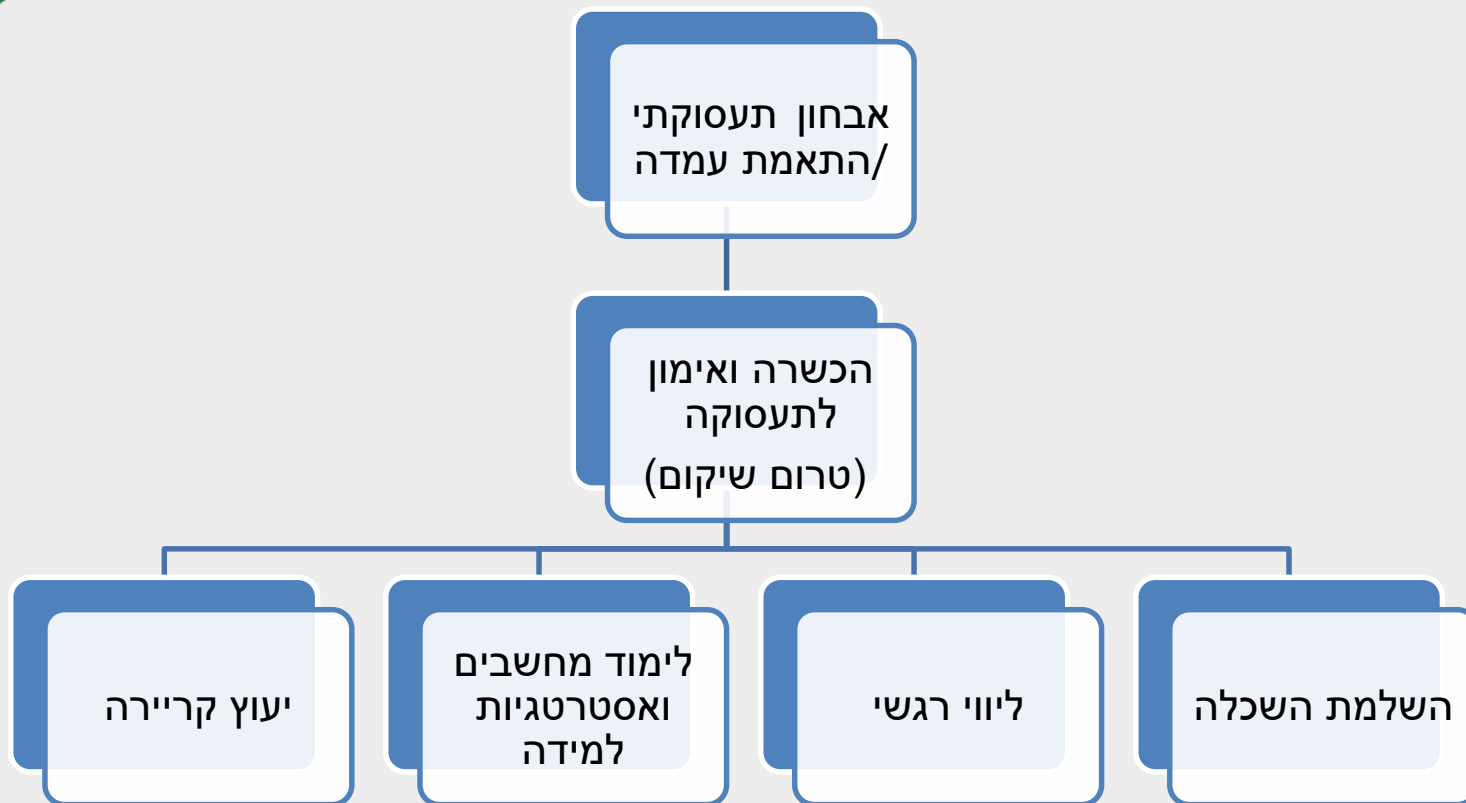
ומערכות נגישות

יחידה 2

שירותי שיקום תעסוקתי מונגשים וטכנולוגית מסייעת.

אבחון תעסוקתי

תהליך האבחון התעסוקתי במגדל אור- מבנה

- הפניה, בירור ואיסוף מידע, הזמנה לאבחון.
- עריכת מבדקים תפקודיים על ידי מדריכים שיקומיים ואבחון תעסוקתי על ידי פסיכולוגית תעסוקתית.
- אינטגרציה של כלל החומרים, המבדקים והאבחון לכדי תמונה שלמה.
- כתיבת טיוטת דוח סיכום אבחון עם המלצות לתוכנית שיקום לימודית-תעסוקתית.
- ישיבת סיכום אבחון עם העו"ש, מקבל.ת השירות וגורמים רלוונטיים נוספים .
- עדכון ההמלצות בהתאם לישיבה והוצאת דוח סופי.

אבחון וייעוץ פסיכולוגי-תעסוקתי

האבחון התעסוקתי נועד לאסוף את המידע הרלוונטי על הפונה, מבחינת -

- **כישורים, מיומנויות, יכולות וסגנון עבודה.**
- **נטיות תעסוקתיות, צרכים וערכים תעסוקתיים, בשלות ואוריינטציה תעסוקתית, חסמים תעסוקתיים.**
- **יכולות בינאישיות, כוחות וחוסן, דימוי עצמי, מנגנוני הגנה, מאפייני אישיות, פסיכופתולוגיות.**

מטרת האבחון לאפשר מתן ייעוץ מציאותי וריאלי, תוך
מציאת ההלימה האופטימאלית בין כישוריו של הפונה,
נטיותיו, אישיותו ומאפייני המגבלה, לבין מאפייני העיסוק,
בהתחשב באילוצי שוק העבודה.

העיסוק

דרישות הלימודים,
מאפייני העיסוק
ושוק העבודה

האדם

כישורים
נטיות
תעסוקתיות
אישיות ויכולות
בינאישיות
מאפייני
המגבלה

אבחון כישורים וסגנון עבודה- על מה מסתכלים?

מרכיבים של יכולת: יכולת קליטה מהירה, יכולת למידה, כושר הסקת מסקנות, חשיבה מסודרת ולוגית, יכולת לאינטגרציה, כושר לניתוח, יכולת מילולית/מתמטית/צורנית/ביצועית.

מרכיבים של מוטיבציה: חריצות, אחריות, עצמאות, התמדה לעומת "חפפנות", חוסר סבלנות, תלותיות מול צורך בהכוונה, ויתור מהיר מול קשיים מול התמדה, צורך בהבניה לעומת יכולת להתמודד עם עמימות.

איך מאבחנים במגדל אור כישורים, יכולות וסגנון עבודה?

- מבחני כישורים ממוחשבים מונגשים- מוגדלים, קוליים, היפוך צבעים.
- מטלות ביצועיות- קוביות מישושיות, קוביות של הווקסלר.
- מדגמי עבודה- התנסות במפעל המקדם, התנסויות תעסוקתיות במגדל אור, מדגמי עבודה לביצוע, סימולציות זוגיות, שת"פ עם מכללת גל.
- רקורד תעסוקתי ועיסוקים קודמים, התרשמות בראיון תעסוקתי.
- תוצרים מוחשיים.
- אבחון תצפיתי לאורך זמן

אבחון נטיות וצרכים תעסוקתיים - על מה מסתכלים?

- **תחומי עניין ונטיות תעסוקתיות - מעדיף עיסוק במספרים**
על פני מילים או להיפך, מעדיף עבודה מעשית על פני תכנים עיוניים, נמשך לאינטראקציות בינאישיות, חשוב לו ליצור או לחקור בעבודתו.

- **צרכים/ערכים - מסרב לעשות פעילויות הנוגדות את אמונתו הדתית או ערכים אישיים אחרים, מוכן לעשות דברים רק לאחר שמבין "מה ייצא לו מזה", חשוב לו להשפיע ולנהל, חשוב לו להרוויח כסף.**

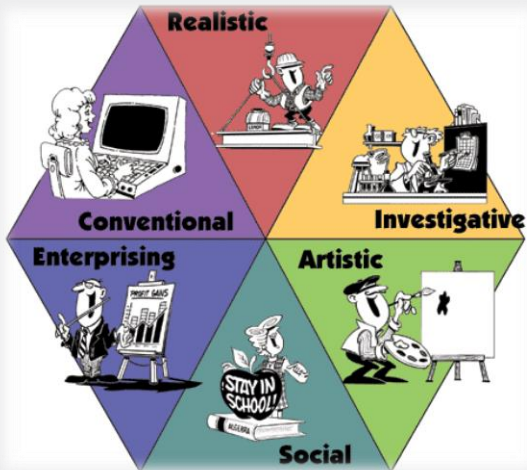
- **בשלות ואוריינטציה תעסוקתיים - אינו מכיר כלל מסלולי לימוד ומקצועות, בעל תפיסות לא ריאליות על עולם העבודה, חוסר חיבור בין המגבלה**

איך מאבחנים במגדל אור נטיות וצרכים תעסוקתיים?

- שאלוני נטיות- הולנד, רמ"ק, קורסים....
- שאלוני צרכים, שאלוני ערכים/עמדות.

השאלונים מועברים בהקראה, בהגדלה או ממוחשבים מונגשים.

- התרשמות בראיון תעסוקתי
- מידע ממוקבל.ת השירות

אבחון מאפייני אישיות ומיומנויות בינאישיות- על מה מסתכלים?

מרכיבים מסגרתיים: קבלת מרות, קונפורמיות, הקשבה לכללים, צורך בהבנייה והנחיה לעומת עצמאות, מרדנות, צורך במרחב וקרדיט.

מרכיבים בינאישיים: תקשורת, סבלני, אמפטי, חביב, צוותי, תופס מקום ומעורב או מופנם, סגור, חשדן ומרוחק, חסר ביטחון או דומיננטי ואסרטיבי, אקטיבי או פסיבי וכולי, מדבר בגובה העיניים או יהיר ומתנשא.

מרכיבים אישיותיים: בטחון העצמי, חוסן ועמידות בלחצים מול רגישות ופגיעות, בגרות, שיפוט ובוחן מציאות, מנגנוני הגנה, יכולת הסתגלות, קבלת המגבלה ועוד...

איך מאבחנים במגדל אור

מאפייני אישיות ומיומנויות בינאישיות?

- מבחני אישיות השלכתיים מונגשים - TAT מוגדל, השלמת משפטים (בהגדלה או הקראה), סיפור חופשי, מבחן הערכה אישיותית מוזיקלי.
- שאלוני אישיות אמפיריים ממוחשבים מונגשים - מוגדלים, היפוך צבעים, שאלון קולי.
- ראיון תעסוקתי מעמיק.
- סימולציות זוגיות.

מעבר מאבחון לייעוץ תעסוקתי

תרגום מסקנות האבחון להמלצות על תכנית שיקום לימודית-תעסוקתית רלוונטית למקבל.ת השירות, מחייב התייחסות -

- למענים הממסדיים השונים בקהילה- תכניות טרום שיקום ושיקום במגדל אור ומחוצה לו.
- להיכרות עם מסלולי לימוד- דרישות הקבלה והלימודים, מאפייני מוסדות לימודים.
- להיכרות עם מאפייני עיסוקים בעולם העבודה החדש- ביקוש, שכר, דרישות ומאפיינים וכולי.
- ניתוח עיסוקים בהקשר למגבלה ובכלל.

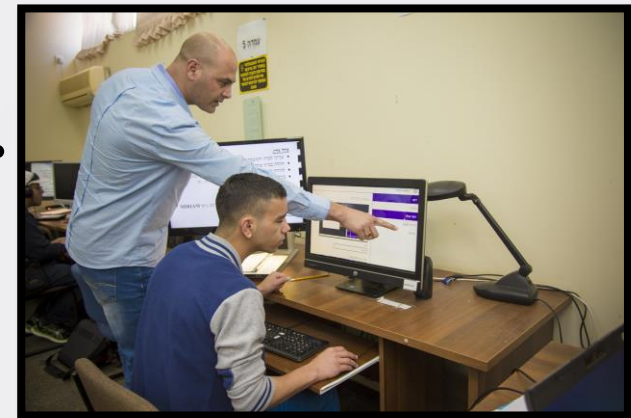
שיקום תעסוקתי

בחירת קריירה, אימון לתעסוקה

- **אבחון תעסוקתי מותאם** – מטרה: סיוע בקבלת החלטה תעסוקתית בהתאם ליכולות, לנטיות התעסוקתיות, לאישיות, למאפייני המגבלה ולדרישות שוק העבודה.

- **טרומ שיקום** - תכניות הכשרה לקראת שילוב בלימודים או עבודה: ליווי רגשי, השלמת השכלה, טכנולוגיה מסייעת, ייעוץ קריירה, לימוד מיומנויות בסיס. אפשרות לשהייה מעונות.

- **הכשרה טכנולוגית** – הכשרה בשימוש במחשב ובציוד טכנולוגי המותאם למצב הראייה, לצורך לימודים ו/או עבודה.

- **תכנון והתאמת עמדת עבודה ממוחשבת ונגישה** - התאמת המחשבים, אביזרי סיוע וגיבוש המלצה להכשרה.

- **שילוב בעבודה**- ליווי לתעסוקה בשוק החופשי

תכנון והתאמת עמדת עבודה ממוחשבת

✓ מבדק ראייה - המכון שיקום ראייה ירודה

✓ מבדק מחשבים

✓ אינטייק (עו"ס) - הערכת צרכים

ציר מיומנויות

ציר ידע (התוכנית הלימודית)

פתרון בעיות

שיפור איכות עבודה באמצעות תרגול ובקרה

עצמית

פיתוח יכולת הבנת הוראות והעברת מסרים בכתב

פיתוח יכולות של סדר וארגון

פיתוח יכולת בקשת עזרה

פיתוח יכולת למידה עצמאית.

הצגה עצמי עם לקות הראיה.

יישומי מחשב ועזרים טכנולוגיים

(הכשרה טכנולוגית)

אנגלית (השלמת השכלה)

מיומנויות למידה (השלמת השכלה)

הכוונה תעסוקתית

קבוצות תמיכה

ליווי סוציאלי פרטני

העלאת תחושת המסוגלות ובניית זהות תעסוקתית המשלבת את לקות הראייה

כמקור כוח

סיכום

- ירידה משמעותית בראייה יש לה השלכות תפקודיות ורגשיות על אנשים בגיל עבודה.
- השלכות משמעותיות מחייבות תהליך שיקום הוליסטי ונגיש על מנת לאפשר לאדם בגיל עבודה להחזיק או להיקלט בעבודה.
- תהליך השיקום יעיל יותר כאשר יש תיאום בין העובדת שיקום בבטל"א לעו"ס המגדל אור.

ראייה הוליסטית-שילוב אסטרטגיה להפצת ידע

אוכלוסיית יעד:

משפחה, אנשי מקצוע, מעסיקים, האדם עצמו.

דרכים:

- הרצאות וסדנאות פרונטליות
- הרצאות וסדנאות מקוונות
- מרכז ידע ללמידה עצמית

אודות   לאתר מגדל אור   תחומי הידע   צור קשר   הצהרת נגישות

מרכז הידע של מגדל אור

One Stop Shop נגיש מעודכן וידידותי אשר חושף מידע
ללמידה עצמית של האדם עם לקות הראייה ומידע לאנשי
מקצוע ובני משפחה כיצד לסייע לאדם עם הלקות ראייה
לתפקד באופן עצמאי

חיפוש

הכנס ביטוי לחיפוש

תודה!

[/https://info.migdolor.org.il](https://info.migdolor.org.il) | **מרכז הידע**

<https://www.migdolor.org.il> | **אתר**